

In Meierijstad wordt duurzaamheid concreet

Hart voor Schijndel, februari 2016.
Alles mag worden gekopieerd en verspreid. Graag zelfs.
Bronvermelding wordt gewaardeerd.
www.hartvoorschijndel.nl

O jee. Wéér een stuk over duurzaamheid.

Over het belang van duurzaamheid hoeft vrijwel niemand meer overtuigd te worden. Ook in de opstart naar een nieuwe gemeente speelt het thema een rol. Zo gaat één van de ambtelijke werkgroepen over duurzaamheid. Die werkgroep stelde terecht vast dat het een thema is voor álle werkgroepen.

Die vaststelling is net zo waar als gevaarlijk: gewaakt moet worden dat gedeelde verantwoordelijkheid leidt tot geen verantwoordelijkheid. De werkgroep duurzaamheid zou daarom niet alleen de overige groepen moeten stimuleren, maar ze ook concrete ideeën aan de hand kunnen doen. Zo wordt voorkomen dat duurzaamheid blijft steken in holle frasen, ronkende, lege zinnen en goede bedoelingen die de weg naar een hel plaveien. De werkgroep zou de andere groepen enthousiast kunnen maken en tegelijkertijd eigenaar van het thema blijven. Verantwoordelijk dus voor wat al die andere groepen doen en laten. Zo wordt vertroebeling voorkomen.

Dit stuk is de ongevraagde bijdrage van één van de politieke partijen in Schijndel aan die concrete ideeën. En het is ook een voorstel om tot een inspirerende en effectieve strategie te komen (hoofdstuk 2). Om alvast een tipje van de sluier op te lichten: ‘Hart voor Schijndel’ introduceert verderop een strategie waardoor duurzaamheid wordt gedragen door heel veel mensen en organisaties. De gemeente speelt hierin een cruciale, stimulerende en hier en daar kaders stellende rol, maar is tevens bescheiden: de gemeente beseft dat het uiteindelijk in de lokale samenleving moet gebeuren.

‘Hart voor Schijndel’ biedt dit document aan de werkgroep duurzaamheid aan en aan de fractievoorzitters in Sint-Oedenrode, Veghel en Schijndel. En dat doet ‘Hart voor Schijndel’ in de wetenschap dat ze maar een eenmansfractie is en niet zo heel veel noten op haar zang mag hebben.

Van de andere kant: als het deugt, dan deugt het. Dus lees vooral verder.

Schijndel, februari 2016,

Hart voort Schijndel

1. Wat het is

Ja, het gaat over groen. Onder meer.

Duurzaamheid is zo ongeveer het meest afgesleten woord van de laatste jaren. Dat betekent enerzijds dat het beklijft, anderzijds dat de attentiewaarde er een beetje af dreigt te gaan. Dat is jammer, want de noodzaak om echt werk te maken van een duurzamere wereld wordt er niet minder op. Wat erg fijn is: de mogelijkheden om concreet wat te doen, groeien zowat met de dag.

Duurzaamheid wordt dag in dag uit gebruikt in zowel de enge als de ruime betekenis van het woord. De smalle verklaring gaat over milieu en natuur. Om dingen doen en laten die ervoor zorgen dat de wereld schoon en mooi blijft en het water in de toekomst niet elk najaar over onze dijken klotst.

‘Hart voor Schijndel’ heeft meer met de ruimere betekenis. Daarbij gaat het er om dat mens, natuur en wereld het in de verre toekomst goed hebben. Dat betekent dus ook dat mensen gelukkig zijn, werk en geld hebben en dat de economie goed draait. Deze ruime betekenis wordt ook gehanteerd door de makers van de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI), een rapportage die we graag bij u aanbevelen. In de laatst verschenen editie, die van 2015 dus, is te lezen dat het bij gemeenten in het algemeen de verkeerde kant op gaat. Dat is schrikken, juist omdat gemeenten wel meer aandacht aan het onderwerp schenken. Het adagium ‘Wat je aandacht geeft groeit’ gaat dus niet altijd op.

Het goede nieuws is dat particulieren en organisaties wel sprongen voorwaarts maken, zo is in de GDI te lezen. En dat er concrete instrumenten voor het grijpen liggen om tot verbetering te komen.

2. Strategie

Stimuleer, motiveer en laat u verrassen.

Het spreekt voor zich dat de gemeente Meierijstad het **goede voorbeeld** gaat geven. Afval ongescheiden op een grote hoop gooien, vuile energie inkopen en ambtenaren in auto's met vieze brandstof van hot naar her laten rijden – dat moet per 1 januari 2017 afgelopen zijn. Als het dat al niet was.

Meer effect kan worden gesorteerd als ook de inwoners, organisaties en ondernemingen in Meierijstad hun beste beentjes gaan voorzetten. Dat kan onder meer met verboden en geboden en dat gebeurt in wetgeving en plaatselijke verordeningen al. Niks mis mee. Om meer te bereiken is het goed om al die inwoners, organisaties en ondernemingen te **stimuleren en te motiveren**.

In dat geval roept de gemeente groepsgewijs betrokkenen op om stappen voorwaarts te zetten. Dat doet de gemeente zonder op te leggen wat er moet gebeuren. Wel biedt de gemeente hulp aan, bijvoorbeeld in de vorm van advies of financiële steun. Denk bij dat laatste aan innovatiefondsen, zoals de meeste gemeenten die hebben. En aan subsidies.

Om te voorkomen dat het na zo'n oproep akelig stil blijft, dient ook deze motivatie redelijk **concreet** te zijn. Om een voorbeeld te noemen: roep kermisexploitanten via hun overkoepelende bond op om in 2018 gezamenlijk tenminste één maatregel in te voeren die een bijdrage levert aan duurzaamheid. De exploitanten gaan dan vervolgens zelf bedenken dat ze afvalbakken gaan plaatsen voor papier, plastic, blikjes en overig afval – of ze bedenken wat anders. En als ze niks kunnen bedenken, dan bellen ze de Ambtenaar Duurzame Tips op. Of die nog wat weet.

De gemeente geeft de kermisexploitanten vervolgens een pluim en vraagt aan het slot van het kermisseizoen welke extra stap ze volgend jaar gaan zetten. En laat tussen neus en lippen weten dat die afvalbakken (of een andere maatregel) vast ook meegenomen kunnen worden naar kermissen buiten Meierijstad.

Ga er een middagje voor zitten en er zijn nog tal van andere groepen mensen, organisaties en bedrijven te bedenken die op eenzelfde wijze gestimuleerd kunnen worden. Evenementen bijvoorbeeld kunnen een stuk duurzamer en er zijn zelfs handboeken en organisaties die daarbij kunnen helpen. Die zelfs keurmerken op dat gebied uitreiken. En wat gedacht van sport- en winkeliersverenigingen. Ook zij kunnen worden opgeroepen om elk jaar een extra stapje te zetten. U zult zien: ze gaan het nog leuk vinden ook.

Dan nu wat concrete ideeën.

3. Concrete ideeën

Genoeg gepraat. Aan de slag. 14 ideeën.

Dan nu wat concrete ideeën. Ideeën waarmee de werkgroep duurzaamheid misschien wat kan. Voor zichzelf of voor de andere werkgroepen. Maar we hopen dat het ook volksvertegenwoordigers inspireert. Want duurzaamheid is te belangrijk om uit te besteden aan de ambtenarij. En we hopen dat andere fracties, met de verkiezingen van eind dit jaar in het vooruitzicht, 'Hart voor Schijndel' overtroeven met nog betere ideeën.

Komen ze.

1. Koop geen lampen. Koop licht.

Laat de tekeningen van het te verbouwen gemeentehuis aan een verkoper van lampen zien en die verkoper tracht zoveel mogelijk, al dan niet duurzame, lichtbronnen te verkopen. Dat kan duurzamer. Want koop licht in en die verkoper zal trachten met zo min mogelijk lampen het gemeentehuis te verlichten. En poogt de energiekosten voor die lampen zo laag mogelijk te houden.

Dit idee is gejat van Thomas Rau. Zie: <http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen.html>.

2. Beleg duurzaam. Weg met fossiele brandstoffen.

Gemeenten beleggen, de gemeente Meierijstad straksvast ook. Die beleggingen zijn vast niet in strijd met de fair trade-gedachte, maar ze moeten ook duurzaam zijn. Beleggen in Shell en andere producenten van fossiele brandstoffen horen daar niet bij. Verkopen, die aandelen. Is ook financieel gezien verstandig, want de aandelen zijn overgewaardeerd. De belasting op fossiele brandstoffen wordt de komende jaren zo hoog, dat bedrijven en mensen massaal kiezen voor energie die wel deugt. Voor meer informatie: <http://www.duurzaam-beleggen.nl/>.

3. Verhoog de inkoop-eisen.

Gemeenten noemen in inkoopvoorwaarden braaf duurzaamheid, maar stellen zelden concrete eisen. Dat leidt er toe dat geld vaak voor duurzaamheid gaat. Terwijl het goed mogelijk is eisen te stellen. Stel, onder meer bij aanbestedingen, bijvoorbeeld eisen aan het wagenpark van bedrijven die voor de gemeente actief zijn, zoals die van organisaties die huishoudelijke hulp bieden en leerlingenvervoer verzorgen. Daarbij kan gedacht worden aan strenge emissie-eisen, CO₂-normen, brandstofgebruik en bandenspanning. Alle kleine beetjes helpen. En natuurlijk hanteert de gemeente die eisen ook voor het eigen wagenpark. Hier meer informatie:

<https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2015/11/151110-rapport-Goed-Bested-def.pdf>

4. Ontmoedig woningbouw die niet energieleverend is.

Het Bouwbesluit maakt het (nog) onmogelijk om de bouw van louter energieleverende woningen verplicht te stellen. Dat is jammer, maar de gemeente heeft gelukkig wel mogelijkheden om dat soort woningbouw te stimuleren en de ouderwetse bouw met energierekeningen sterk te ontmoedigen. Dat is goed voor de wereld en voor de portemonnee van iedereen. Een energieneutraal of energieleverend huis zorgt voor minder vaste lasten en een hogere waarde. Een voorbeeld van stimulators: korting op de grondprijs. Voor meer informatie: www.kuub.info.

5. Stimuleer groepen ondernemers.

Eén keer per jaar gaat de wethouder duurzaamheid met groepen ondernemers om de tafel en vraagt hij hen welke stappen ze gaan zetten. En als die ondernemers geen idee hebben, dan heeft die wethouder het wel. ‘Leuk dat u geld vraagt voor plastic tasjes. Maar als u nu eens de eerste winkeliersvereniging wordt van Nederland waar helemaal geen plastic tasjes meer worden uitgereikt?’ zegt hij tegen de voorzitter van zo’n vereniging. Na een jaar worden complimenten uitgedeeld en vraagt de wethouder wat voor moois de winkeliers voor komend jaar hebben bedacht.

En zo doet de wethouder dat ook met de ondernemers van bedrijventerreinen, kermisexploitanten, evenementenorganisatoren, sportverenigingen en beheerders van buurthuizen.

6. Maak het innovatiefonds tot een duurzaamheidsfonds.

De gemeente Schijndel heeft een innovatiefonds. Dat fonds is het gevolg van een motie van de PvdA in die gemeente. Die fractie bedacht een duurzaamheidsfonds, maar na wat heen en weer praten en schrijven lag daar ineens het voorstel van het college om er een innovatiefonds van te maken.

De belangen met betrekking tot duurzaamheid zijn zo groot, dat het fonds in de die nieuwe gemeente Meierijstad verder gaat zoals het ooit is bedoeld. Het fonds keert uit aan particulieren, organisaties en bedrijven met concrete ideeën die de duurzaamheid bevorderen. Leuk als ze ook nog eens innovatief zijn, maar dat is van secundair belang. Anders dan nu het geval is, publiceert de gemeente over de uitkeringen uit het fonds.

7. Leg dat lat voor het vernieuwde gemeentehuis hoog.

Bij nieuwe bouwprojecten, renovatie of herontwikkeling waarbij gemeente of een andere publieke partij opdrachtgever is, moet duurzaamheid – energiebesparing en -opwekking, waterbesparing en duurzaam gebruik van bouwmaterialen – altijd een prominente plaats innemen.

Dat geldt dus zeker voor de verbouwing van het gemeentehuis in Veghel. De gemeenteraden hebben hier al voorstellen voor goedgekeurd. Maar ook de servicepunten moeten worden verduurzaamd. Dat geldt zeker voor het gemeentehuis in Sint-Oedenrode, dat in gebruik blijft voor ontvangsten, griffie en raadsvergaderingen. Dat gemeentehuis heeft nu energielabel F.

8. Laat inwoners zonnestroom pachten.

Bied inwoners de mogelijkheid om zonnepanelen te pachten, die geplaatst zijn of worden op gemeentelijke gebouwen. Fijn voor mensen die zelf geen geschikt dak daarvoor bezitten, zoals huurders van woningen.

9. Weer vervuילend verkeer.

Onderzoek de mogelijkheden om vervuilende verkeer te weren uit bepaalde wijken of kernen. Stimuleer tegelijkertijd schoon verkeer, door ruimhartig te zijn met het plaatsen van fietsenrekken in dorpscentra en bij belangrijke instellingen, zoals scholen.

10. Leen inwoners geld.

Creëer een fonds waaruit leningen kunnen worden verstrekt aan inwoners die hun woning willen verduurzamen. En informeer die bewoners over eventuele (rijks)subsidiereregelingen.

11. Zet duurzaamheid centraal in het coalitieprogramma

Politieke partijen die na de verkiezingen van 2016 samen een coalitie vormen, schrijven een coalitieprogramma. Maak van duurzaamheid één de meest belangrijke thema's. En maak dat thema concreet. Dat betekent dat niet alleen doelen worden gesteld, maar dat ook acties worden beschreven waarmee die doelen worden gerealiseerd.

12. Maak een klimaatbegroting en een klimaatplan.

Maak jaarlijks een klimaatbegroting. Daarin staat voor het komend jaar de reductietaakstelling, alsmede de taakstelling voor het aandeel duurzame energie en energiebesparing.

Maak één keer in de vijf jaar een klimaatplan. Dat plan bevat de hoofdzaken van het te voeren klimaat- en energiebeleid en is gericht op het behalen van jaarlijkse taakstellingen.

13. Scheid afval beter, om te beginnen in één dorp.

Naar voorbeeld van het 1500 inwoners tellende Japanse dorp Kamikatsu maken we één dorp in Meierijstad razend enthousiast om daar hetzelfde te doen: een klein dorp (Boskant, Wijbosch of Boerdonk bijvoorbeeld) gaat het afval extreem scheiden. In wel 30 of 35 categorieën. Met als beloning een extreem laag afvaltarief, een goed gevoel, saamhorigheid en positieve publiciteit. Op termijn leidt het tot 100 procent hergebruik van afval. Voor meer informatie:

<http://www.nrc.nl/nieuws/2015/12/30/kijken-hoe-een-japans-stadje-bijna-geen-afval-meer-produceert>.

14. Stel een doel.

Bepaal dat de gemeentelijke organisatie in 2025 CO₂-, klimaat- of energieneutraal is. Reserveer gronden om bij wijze van compensatie bomen te planten. En leg vast dat 25 jaar later de hele gemeente net zo neutraal is. De ervaring van andere gemeenten, zoals 's-Hertogenbosch, leert dat het hoog leggen van de lat werkt. Of 's-Hertogenbosch de gestelde doelen haalt, is nog maar de vraag – zeker is wel dat de gemeente relatief goede prestaties levert.

Variant: besluit tot een onomkeerbare stapsgewijze terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen in de gemeente ten opzichte van 1990. Laat die vermindering per 1 juli 2030 55 % zijn en per 1 juli 2050 95 %. Formuleer bindende taakstellingen voor energiebesparing en de toename van het aandeel duurzame energie.

Tot slot.

Het lijkt geneuzel in de marge om van de chauffeur van het leerlingenvoerbusje te eisen dat hij zijn banden goed op spanning houdt. En toch zijn het alle kleine beetjes die helpen. Maar belangrijker: het afkondigen van de eis zorgt voor een reactie. De chauffeur wordt boos en gaat in debat. Of de chauffeur zorgt er schouderophalend voor en zal uiteindelijk onthouden waarom hij dat doet. 'Moet van de gemeente, schijnt goed te zijn voor het milieu.' En zo krijgt de actie en de gedachte achter de actie een plekje in zijn geheugen. En wie weet, heeft hij het er eens met de buurman over.

Het idee om van Meerijstad een gemeente te maken waar louter energieleverende woningen worden gebouwd biedt vanzelfsprekend meer soelaas. Het zet meer zoden aan de dijk én biedt de gemeente een prachtig podium in de regio.

Het is de combinatie van grote acties en 'klein bier' die tot acties, nieuwe gedachten en successen leiden. Vooral als daarnaast ook inwoners, organisaties en bedrijven worden gestimuleerd om jaar op jaar nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Initiatieven die gaan over energiegebruik, productie, consumptie en verandering van gedrag.

En zo wordt Meerijstad de gemeente van de duurzaamheid.